22. gr.

Gjaldskrá þessa skal endurskoða í heild eigi síðar en að fimm árum liðnum.

Gjaldskrá þessi staðfestist hér með samkvæmt vatnalögum nr. 15 20. júní 1923 og Orkulögum nr. 58 29. apríl 1967 til að taka gildi 1. september 1975. Jafnframt er úr gildi felld eldri gjaldskrá Rafmagnsveitu Reykjavíkur nr. 176 11. apríl 1975.

Iðnaðarráðuneytið, 29. ágúst 1975.

F. h. r.
Árni Snævarr.

Jóhannes Guðfinnsson.

2. september 1975. Nr. 380.

FJALLSKILAREGLUGERÐ

fyrir hreppana milli Þjórsár og Hvítár (Ölfusár) og þær jarðir í Biskupstungnahreppi, er liggja sunnan Hvítár í Árnessýslu.

I. KAFLI

Um afrétti og heimildir fyrir notkun þeirra.

1. gr.

Um afrétti.

Þeir eiga afrétt, sem að fornu hafa átt. Afréttur Hrunamannahrepps er milli Hvítár og Stóru-Laxár, afréttur Flóa- og Skeiðamanna milli Stóru-Laxár og Fossár, afréttur Gnúpverja milli Fossár og Þjórsár. Að öðru leyti fara mörk afréttanna eftir landamerkjaskrám og fornri venju. Austasti hluti af afrétti Flóa- og Skeiðahreppa er sérstaklega nefndur Skeiðamannaafréttur.

2. gr.

Um ágang af fé, sem heima er á sumri.

Eigendum búfjár er skylt að gæta þess, að það gangi ekki öðrum til tjóns. Nú verður eigandi eða ábúandi jarðar fyrir ágangi af fé, sem heima er á sumri, og fer inn á afgirt svæði, og getur hann þá snúið sér til hreppsnefndar með umkvörtun, en hún aðvarar hlutaðeiganda. Sinni eigandi ekki slíkri viðvörun, getur hreppsnefnd látið reka féð á afrétt eða heim til hans. Kostnað af slíkum upprekstri má innheimta hjá eiganda á sama hátt og fjallskil, og er eindagi sá sami.

3. gr.

Um upprekstrarbann.

Nautpening og hross er óheimilt að reka til afréttar, nema til komi samþykki hlutaðeigandi hreppsnefndar og/eða stjórnar afréttarmálafélags.

Enginn má reka sauðfé annarra manna inn fyrir afréttargirðingu án leyfis eiganda, nema alrúið sé og markað.

4. gr

Um gróðurvernd, uppgræðslu og ítölu á afrétti.

Hreppsnefndir og/eða stjórn afréttarmálafélaga hafa í samvinnu við landgræðslu ríkisins og gróðurverndarnefnd sýslunnar eftirlit með notkun afréttar og beitarþoli.

Eftirlitið skal við það miðað, að land sé nytjað svo, að eigi valdi rýrnun eða eyðingu landkosta og að landspjöll séu ekki unnin að óþörfu.

Nú telur landgræðslustjóri þörf á að láta fara fram rannsókn á beitarþoli afréttar og hún leiðir í ljós, að hætta er á gróðurrýrnun eða eyðingu lands sökum ofbeitar eða náttúruhamfara og skal þá hreppsnefnd og/eða stjórn afréttarmálafélags leita samkomulags við landeigendur um úrbætur.

Náist ekki samkomulag er skylt að krefjast ítölu í löndin samkvæmt lögum 42/1969 um afréttarmál, fjallskil o. fl.

Heimilt er hreppsnefnd og/eða stjórn afréttarmálafélags að leggja fram fé til að græða upp eydd og vangróin lönd og til að bæta gróið land, enda liggi fyrir álitsgjörð landgræðslustjóra um að þess sé þörf og loforð um fjárframlög frá landgræðslu ríkisins.

Telji hreppsnefnd og/eða stjórn afréttarmálafélags að afréttir þeirra verði fyrir ágangi sauðfjár af nærliggjandi afréttarlandi er þeim rétt að óska eftir rannsókn landgræðslu ríkisins á tjóninu. Nú næst ekki samkomulag um bætur og á þá tjónþoli rétt á, að sýslumaður skipi nefnd þriggja óvilhallra manna til að skera úr málinu.

5. gr.
Um yrkingu afréttar og hlunnindi.

Réttur landeiganda til að nota afréttarland sitt nær aðeins til beitar að sumrinu, en til annarra nytja afréttar og til að ljá öðrum ítölu sína þarf leyfi hreppsnefndar og/eða stjórnar afréttarmálafélags.

Hreppsnefnd og/eða stjórn afréttarmálafélags sjá um að hlunnindi á afrétti, svo sem veiði, námur og jarðhiti, séu nýtt að eðlilegum hætti, enda gangi leigan, sem greidd er fyrir notin í viðkomandi fjallskilasjóð eða sveitarsjóð.

II. KAFLI
Um upprekstra til afrétta.

6. gr.
Um rekstrartíma.

Eigi má reka fé á afrétt fyrr en hreppsnefndir og/eða stjórn afréttarmálafélags leyfa.

7. gr.
Um rekstrarstaði.

Á Hrunamanna- og Gnúpverjaafrétti skal reka í þá staði, sem hreppsnefndir þeirra hreppa ákveða með ráði hreppsbænda.

Á Flóamannaafrétti skal reka á þessa rekstrarstaði:

Hraungerðis-, Sandvíkur- og Selfosshreppar í Kamb- og Kiljansfitjar; Villingaholts- og Gaulverjabæjarhreppar í Hestfjallaver og Þverárdalstungu; Skeiða-, Stokkseyrar- og Eyrarbakkahreppur í Kinn og Bergólfsstaði.

8. gr.
Um rekstrarmenn.

Hverjum rekstri fylgi nægilega margir menn, eftir því sem hreppsnefndir ákveða, sömuleiðis nægilega útbúnir að hundum, hestum og öðru.

9. gr.
Um rekstrarforingja.

Einn sé foringi fyrir hverjum rekstri. Hann skipar fyrir um alla nánari tilhögun á rekstri þeim, sem honum er trúað fyrir, og sér um að reglum þessum sé hlýtt og ber ábyrgð á því, sérstaklega ber honum að sjá um, að rekstrinum sé haganlega dreift, og ær látnar taka lömb sín.

10. gr.
Um reksturinn.

Reka skal hægt og gætilega og æja svo oft, sem þörf gerist. Eigi má að óþörfu reka yfir engjar og aldrei æja í slægjulöndum. Eigi má skilja fé eftir í heimalöndum, sem um er farið, nema brýn nauðsyn sé til sökum þess, að fé sýkist á leiðinni, en þá skal látið vita um það og beðið fyrir það á næstu bæjum. Eigi má heldur hleypa óviðkomandi fé saman við rekstra. Fari fé saman við reksturinn og rekstrar-menn geti ekki skilið það frá, skal leita aðstoðar af næstu bæjum, ef í byggð er, og er öllum skylt að veita rekstrarmönnum slíkt lið ókeypis, ef unnt er. Hreppsnefndum ber, hverri í sinni sveit, að greiða fyrir rekstrum haust og vor með útvegun áningarstaða og rekstrarleiða.

11. gr.
Um eftirskilið fé í heimalöndum.

Ef rekstrarmenn, eða þeir sem flytja fé á bílum eða vögnum, skilja fé eftir af rekstrinum í heimalöndum án ráðstöfunar, taka hlutaðeigandi bændur það til gæslu og tilkynna það jafnframt hreppsnefnd sinni. Ráðstafar hún þá fénu. Rétt er, að hún láti reka féð á réttan afrétt á kostnað þeirra, er féð skildu eftir, ef það hefur verið skilið eftir að nauðsynjalausu. Liggur sá reikningur undir úrskurð sýslumanns og heimtar hann endurgjaldið af hlutaðeigendum, svo og ákveður sekt, ef þurfa þykir.

III. KAFLI
Um fjallskil.

12. gr.
Um skyldur til fjallskila.

a. Hreppsnefnd eða stjórn afréttarmálafélags reiknar út fjallskilakostnaðinn ár hvert, með því að leggja í dagsverk og meta til verðs vinnu þá, sem þarf til smölunar afréttar og annan kostnað, fjallskilum tilheyrandi, sem hún telur nauðsynlegan.

b. Hreppsnefndaroddvitar skulu hafa tilbúnar skýrslur ár hvert, þar sem skráð er landverð allra jarðeigna í hreppnum eftir gildandi fasteignamati, að frádregnum hlunnindum og ræktun, ásamt tölu vetrarfóðraðs sauðfjár samkvæmt upplýsingum forðagæslumanna.

Oddvitar í afréttarfélagi Skeiða- og Flóahreppa skulu einnig leggja fram á aðalfundi félagsins skýrslu um tölu vetrarfóðraðs fjár, ásamt vottorði hreppsnefndar um tölu þess fjár, sem hver einstakur bóndi hefur öðrum að meinlausu í heimahögum.

c. Af heildar fjallskilakostnaði skal ⅓ lagður á landverð jarða, samanber b. lið, er greiðist af ábúanda eða umráðanda sé um eyðijörð að ræða. ⅔ fjallskilakostnaðarins skal jafnað niður á fjallskilaskyldan búpening, sem er allt vetrarfóðrað sauðfé.

Ef hreppsnefnd telur sannað, að sauðfjáreigandi reki ekki fé á afrétt, má hún undanþiggja fé hans fjallskilum að ⅓ á fjallskilaskyldan búpening. Bundið skal það þeim skilyrðum, að féð valdi ekki öðrum jarðeigendum tjóni.

d. Hver sá, sem fjallskilaskyldur er, samkvæmt c-lið, er skyldur til að taka þátt í fjallskilum eftir því og á þann hátt, sem hreppsnefnd skipar fyrir um, hvort sem um fjallferðir, vinnuframlög eða peninga-greiðslur er að ræða. Er hver húsráðandi skyldur til að inna fjallskil af hendi fyrir heimamenn. En heimilt er honum að bera upp við hreppsnefndina aðfinningar um, hvernig fjallskilum er jafnað niður á aðra, eða sjálfan hann, eða einhverjum hafi ranglega verið sleppt. Skal slík kæra koma bréflega til oddvita innan 4 vikna frá fjallskilafundi. Hreppsnefnd leggur síðan úrskurð á kæruna. Úrskurði hreppsnefndar um fjallskilakæruna má skjóta til sýslunefndar og skal gera það skriflega innan ársloka. Sýslunefnd leggur síðan á næsta fundi fullnaðarúrskurð á málið.

Hafi fjallskil ekki verið greidd fyrir 15. október, falla á þau dráttarvextir á sama hátt og útsvör.

Fjallskil má taka lögtaki.

Enginn sá, sem fjallskil eru lögð á, getur komist hjá að inna þau af hendi, fyrir eindaga, þótt hann hafi kært yfir þeim og lagt það mál undir úrskurð.

Ef sýslunefndin lækkar fjallskilin, skal endurgjalda gjaldþegni það, er hann hafði greitt fram yfir þá upphæð, er sýslunefndin gerði honum að greiða.

13. gr.
Um undirbúning fjallskila.

Skeiða- og Flóahreppar skulu vera eitt afréttarmálafélag, eins og verið hefur, og mynda oddvitar hreppana stjórn þess.

Stjórn félagsins heldur afréttarmálafund í ágústmánuði ár hvert og oftar, ef þurfa þykir. Skulu fjallkóngar hreppanna mæta á fundinum. Í stað oddvitanna má þó senda aðra menn, sem hlutaðeigandi hreppsnefnd kýs. Boða skal oddvita Hrunamanna- og Gnúpverjahreppa á fundinn.

Verkefni afréttarmálafundar eru:

a. Að kjósa tvo menn, formann og gjaldkera. Skal formaður boða til funda í félaginu.
b. Ákveða tölu fjallmanna og útvega menn til þeirra starfa, sem hreppsnefndirnar taka ekki að sér að sjá um.
c. Gera áætlun um kostnað við smölun afréttarins, hirðingu fjár í útréttum, refaveiðar, viðhald rétta og afréttargirðingar o. fl.
d. Jafna niður kostnaðinum sbr. 12. gr. b. og c. liði. Þegar fjallskilum hefur verið jafnað milli sveita, skulu oddvitar greiða til gjaldkera niðurjafnað gjald, að svo miklu leyti, sem það er ekki innt af höndum í fjallskilum. Skal greiðsla koma til gjaldkera fyrir 1. nóv. ár hvert.

14. gr.
Um fjallkónga.

Hreppsnefndir og/eða stjórn afréttarmálafélags ráða fjallkónga eða umsjónarmenn leitanna, einn eða fleiri, eftir því sem hagar á hverjum stað, og getur enginn, sem til þess er fær, skorast undan slíkum starfa. Fjallkóngar fara eftir fyrirskipunum hreppsnefndanna, það er þær ná, en í afrétti hafa þeir öll ráð og umsjón á hendi um allt, er að leitunum lýtur. Þeir skipa í leitir og stjórna leitum og rekstri fjárins til rétta. Þeir hafa og, með ráði hreppsnefndar og hreppstjóra, umsjón við

réttarhöldin í aðalréttum. Ef menn sýkjast í fjallleitum, ef slys verða, ef óvenjulegar hættur koma fyrir eða einhvern vanda ber að höndum, ráða fjallkóngar hvað til bragðs skuli taka, með ráði þeirra fjallmanna, sem þeir treysta best. En eigi bera fjallkóngar ábyrgð á ráðstöfunum sínum nema varði við lög. Rétt er að fjallkóngur fái þóknun af sveitarsjóði eða fjallskilasjóði. Hreppsnefndir eða fjallkóngar ráða aðra umsjónarmenn við fjallasöfn, eftir því sem á stendur, og hafa þeir sömu skyldur og völd sem fjallkóngar, það sem þeirra verkahringur nær. Ef fjallkóngur eða leitarforingi fatlast svo í leit, að hann getur ekki tilnefnt mann í sinn stað, þá kjósa leitarmenn annan. Ef ágreiningur verður, þá ræður afl atkvæða, og er sá rétt kjörinn, sem fær flest atkvæði.

15. gr.
Um fjallmenn.

Sérhver maður, sem sendur er í fjallleitir, þarf að vera með fullri heilsu og verkgreind og vel útbúinn að öllu leyti. Á fjallskilafundinum eða fyrir fjallferð skulu allir þeir, sem menn eiga að leggja til fjallleita, segja til hvern mann þeir láti fara. Segir þá fjallkóngur til, ef sá maður þykir eigi gildur, en hreppsnefnd sker úr ef á greinir. Vilji hlutaðeigandi ekki láta duglegri mann, ef kostur er á að fá hann, þá kaupir hreppsnefndin fjallmann á hans kostnað.

16. gr.
Um skyldur fjallmanna.

Skylt er hverjum fjallmanni að vera þar í göngu, sem fjallkóngur skipar honum, sé hann til þess fær, og smala vandlega svæði það, er hann skal leita. Skylt er fjallmönnum að sýna fjallkóngi sínum, og öðrum þeim, sem yfir þá eru skipaðir, tregðulausa hlýðni í öllu því er þeir geta. Geri þeir sig seka í óhlýðni eða einhverju ósæmilegu framferði, þá getur fjallkóngur, með ráði fjallmanna sinna, gert þá ræka. Er þá svo á að líta sem hlutaðeigandi bóndi hafi engin fjallskil gert. Komi þetta fyrir þorgi sá, er slíkan mann hefur sent, fjallskilin fullu verði.

IV. KAFLI
Um fjallleitir.

17. gr.
Um skyldu til fjallleita.

Skylt er hverjum hreppi að láta fara fram þrjár leitir á afrétti sínum á hverju hausti: Fjallsafn, eftirsafn og eftirleit.

Nú liggur grunur á, að fé sé eftir á afrétti að eftirleit lokinni og getur þá hreppsnefnd eða stjórn afréttarmálafélags látið fara fram aðra eftirleit á kostnað hlutaðeigandi fjallskilasjóðs.

18. gr.
Um tilhögun á fjallleitum.

Ekki má breyta til um leitir, nema hlutaðeigandi hreppsnefndum eða afréttarmálafundi, sbr. 13. gr., þyki ástæða til, en þó mega þær breytingar eigi koma í bága við reglugerð þessa né við hagsmuni annarra sveitarfélaga. — Svo skal leitum haga, þar sem því verður við komið, að sem minnstar misgöngur verði afrétta á milli.

19. gr.
Um leitartímann.

Í leitir skal farið svo snemma, að leitarmenn, að öllu stórforfallalausu, verði komnir í aðalréttir og skilaréttir á þeim tíma, þá er þær á að halda.

20. gr.
Um leitarstaði.

Þá staði skal leita, sem að fornu hefur verið, en þó má leita víðar, ef hlutaðeigandi hreppsnefndir telja þess þörf, og er enda skylt, ef víðar er von kindastöðva.

21. gr.
Um samsmölun Gnúpverja, Skeiða- og Flóamanna.

Landið fyrir innan Fjórðungssand og Norðurleitina, milli Dalsár og Kisu, smala Skeiða- og Flóahreppar sameiginlega með Gnúpverjum. Tölu fjallmanna á þessu svæði ákveður afréttarmálafundur, sbr. 13. gr., í samráði við Gnúpverja, enda kosti þeir hana að jöfnum hlutum. Á þessu svæði stjórna Gnúpverjar leitum. Á sama hátt kosta Skeiða- og Flóahreppar á móti Gnúpverjum eftirsafnið í heild að ¼, eftirleit alla að ⅓ og viðhald leitarmannahúsa í sama hlutfalli og viðkomandi hreppar nota þau.

22. gr.
Um meðferð á annkrömuðu fé.

Þá er veikt fé eða annkrama finnst í fjallleitum, skulu þeir, er fjallkóngur ákveður, koma því lifandi til byggða, ef unnt er. Að öðrum kosti skal slátra því þegar í stað og dysja.

23. gr.
Um mörkun dilka á afréttum og í heimalöndum.

Hver sá, sem fjallskil innir af höndum, hvort heldur við smölun afrétta eða heimalanda, skal leitast við að handsama, svo fljótt sem verða má, ómerkinga, sem vart kann að verða, og auðkenna þá, ef þeir fylgja móður.

24. gr.
Um björgun og bjarglaun.

Nú verður vart fjár í ógöngum, og er þeim þá skylt, er sér, að tilkynna það oddvita viðkomandi sveitarfélags og/eða formanni viðkomandi afréttarmálafélags. Skal hann þá leitast við að fá færa menn til að bjarga fénu, ef fært þykir. Sé björgun óframkvæmanleg eða of hættuleg að dómi björgunarmanns eða aðstæður það örðugar, að tvöfalt verð fjárins hrökkvi ekki fyrir björgunarkostnaði, er skylt að skjóta féð, sé það unnt. Takist björgun kinda úr slíkum ógöngum greiðir eigandi kindar hálft verð hennar fyrir björgun, en sveitarsjóður, þar sem eigandi er heimilisfastur, hinn hluta kostnaðar. Náist kind eða kindur hins vegar ekki lifandi, skal sýslusjóður, þar sem björgunartilraun var gerð, bera kostnað vegna tilraunarinnar, enda samþykki sýslumaður reikninga.

25. gr.
Um leitarmannahús.

Svo skulu vera mörg hús til skýlis fjallmönnum á afrétti hverjum og svo útbúin, sem vanir fjallmenn og aðrir kunnugir menn álíta nauðsynlegt. Hreppsnefndir og/eða stjórn afréttarmálafélags annast um byggingu og viðhald húsa,

og skal sá kostnaður, sem af því leiðir, tekinn úr fjallskilasjóði eða sveitarsjóði þeirra hreppa, sem afréttinn eiga. Hver sem um hús gengur, skal jafnan læsa því, er hann fer þaðan. Ef það verður sannað á einhvern, að hann hafi gengið hirðuleysislega um hús, eða skemmt það á einhvern hátt, án brýnna nauðsynja, skal sá hinn sami bæta það að fullu. Hafi það verið gert af kerskni eða öðrum illum hvötum, varðar það auk þess sektum, nema þyngri hegning liggi við.

V. KAFLI
Um réttir og réttahöld.

26. gr.
Um skiptingu á réttum.

Réttir (lögréttir) eru þrennskonar: 1. aðalréttir, 2. skilaréttir og 3. aukaréttir. Aðalréttir eru þær, sem rekin eru til fjallsöfn úr fyrstu leit. Skilaréttir eru þær, sem rekin eru til eftirsöfn eða fjársöfn úr fleiri hreppum. Aukaréttir eru þær, sem rekin eru til fjársöfn úr smölunum í hverri sveit, og skal hreppsnefnd sjá um byggingu og viðhald þeirra.

27. gr.
Aðalréttir og skilaréttir.

Aðalréttir og skilaréttir eru: Fyrir Hrunamannahrepp: Hrunaréttir, Gnúpverjahrepp: Skaptholtsréttir, Skeiða- og Flóahreppa: Reykjaréttir.

28. gr.
Um aukaréttir.

Aukaréttir eru: Fyrir Hrunamannahrepp: Hrunarétt, Gnúpverjahrepp: Skaptholtsrétt, Skeiðahrepp: Reykjarétt, Villingaholtshrepp: hjá Dalsmynni, Gaulverjabæjarhrepp: hjá Gaulverjabæ, Hraungerðishrepp: að Skeggjastöðum, Sandvíkurhrepp og Selfosshrepp: að Litlu-Sandvík, Stokkseyrar- og Eyrarbakkahreppa: í landi Litla-Hrauns.

29. gr.
Um viðhald á réttum.

Viðhald aðalrétta skal kostað af fjallskilasjóðum viðkomandi hreppa. Því má kæra það fyrir sýslunefnd, ef þeim er ekki vel við haldið, og heldur hún þá hlutaðeigendum til þess. Til þess að réttir séu í góðu ástandi heyrir það, að þær séu nægilega rúmgóðar og löglegar, veggir vel stæðilegir og nægilega háir, og að ekki standi vatn í þeim, þótt rigningar gangi, sér í lagi ekki í almenningsréttinni, svo og að þar sé í nánd nothæft vatnsból. Dilkar séu einnig í sama standi. Grind sé í almenningsdyrum og hurð á öllum dilkdyrum. Við hverjar aðalréttir og skilaréttir skulu utansveitarhreppar, þeir er eiga þar fjárvon eiga dilka, rúmgóða og vel úr garði gerða. Þeir, sem leigðan fá afrétt annars staðar en á sínum afrétti, sjái sér sjálfir fyrir nægilegu dilkarúmi, en hreppsnefnd í þeim hreppi, sem réttin er í, vísar á stað ef byggja þarf nýjan dilk, eða réttarbóndi fyrir hennar hönd, sömuleiðis hvar taka má byggingarefni. Réttarbóndi hefur, að því leyti sem unnt er, eftirlit með því, að réttir séu ekki að óþörfu skemmdar. Skemmdir á réttum varða bótum og sektum. Verði ágreiningur um not dilka, skal hreppsnefnd eða stjórn viðkomandi fjallskilafélags skera úr.

30. gr.
Um réttafærslu.

Þar skulu réttir vera, sem fyrir er mælt í 27. og 28. gr. Þó má flytja aukarétt, ef meiri hluti þeirra búenda, er þá rétt sækir, vill flytja hana, enda komi til samþykki landeigenda. Ef ágreiningur rís milli réttarbónda og afréttarfélags eða hreppsnefndar um leigu fyrir afnot landsins, sem réttirnar þarfnast, skal gerðardómur skera úr. Skal hann þannig skipaður, að réttarbóndi tilnefnir einn mann hreppsnefnd annan, en sýslumaður tilnefnir oddamann.

31. gr.
Um réttatímann.

Aðalréttir Hrunamannahrepps og Gnúpverjahrepps eru haldnar fimmtudaginn í 22. viku sumars, en aðalréttir Skeiða- og Flóahreppa daginn eftir. Skilaréttir Hrunamannahrepps og Gnúpverjahrepps eru haldnar laugardaginn í 23. viku sumars, en Skeiða- og Flóahreppa að morgni næsta dags, og skal þeim lokið fyrir hádegi. Önnur skilarétt í Hrunarétt og Skaptholtsrétt er miðvikudaginn í 25. viku sumars, en í Reykjarétt fimmtudaginn næstan á eftir. Aukaréttir eru haldnar, þá er hlutaðeigandi hreppsnefndir fyrirskipa.

Stjórn afréttarmálafélags og/eða hreppsnefnd er heimilt að láta taka fé frá afréttargirðingu fyrir tilsettan leitartíma, ef stjórnin og/eða hreppsnefndin telur það nauðsynlegt.

32. gr.
Um smölun til rétta.

Smala skal vandlega heimalönd allra jarða fyrir allar skilaréttir og koma úrgangsfé til rétta. Smölun fer fram: Til skilaréttа í Hrunamanna-Gnúpverja-, Skeiða- og Flóahreppum daginn fyrir þær.

33. gr.
Um réttun afréttarfiár og byggðasafna.

Undir eins og fé kemur af afrétti skal rétta því:

1. Aðalsafnið af afrétti Gnúpverjahrepps í Skaptholtsrétt, ásamt safni úr austurleit Skeiða- og Flóahreppa. Þó má réttun austurleitarsafnsins ekki taka lengri tíma en 2 klst.
2. Aðalsafni af afrétti Skeiða- og Flóahreppa í Reykjarétt.
3. Aðalsafni af afrétti Hrunamannahrepps í Hrunarétt.
4. Eftirsmölun af afrétti Hrunamannahrepps í Hrunarétt.
5. Eftirsmölun af afréttum Gnúpverja-, Skeiða- og Flóahreppa, ásamt byggðasafni Gnúpverjahrepps, fyrst í Skaptholtsrétt, en síðan í Reykjarétt.

Á sama hátt skal rétta því fé, er sótt kynni að vera til afréttar fyrr en á venjulegum tíma, sbr. 31. gr.

Austurleit Skeiða- og flóahreppa er áskilin rekstrarleið fyrir fjallsafnið niður með Þverá um Fossnes, á þjóðveginn, þar sem skemmst er og minnst til baga.

34. gr.
Um dráttarskyldu í réttum.

Skylt er hverjum fjáreiganda, eða þeim, sem á fjárvon í réttum að hafa þar nægilega marga menn til að draga fé sitt, bæði í aðalréttum og skilaréttum, og hirða þar að loknum réttum það fé, er þeir eiga. Öllum, sem afréttarnot kaupa, er

skylt að láta draga fé sitt í aðalrétt hlutaðeigandi sveitar, og óheimilt er þeim að láta það ganga ódregið í úrgangi til annarrar réttar.

35. gr.
Um lögreglu í réttum.

Allir, sem til þess eru kvaddir að sjá um að draga og hirða fé í réttum, skulu vinna að því verki trúlega og kappsamlega, en ekki mega þeir draga meðan inn er rekið. Allir, sem í réttir koma, skulu hegða sér þar siðsamlega á allan hátt og engar óspektir gera, svo og varast að tefja þá, sem þar eiga að starfa að því að hirða féð, nema brýna nauðsyn beri til.

Fjallkóngur í aðalréttum og hreppsnefndir, eða þeir hreppsnefndarmenn, sem sérstaklega hafa slíkt á hendi, í öllum réttum, skulu sjá um, að allt fari fram með reglu, er lýtur að hirðingu fjárins, en önnur umsjón hvílir á lögreglu og hreppstjórum. Skylt er lögreglu að vera í aðalréttum til að halda þar reglu. Í öllum öðrum réttum ber hreppstjórum að halda reglu, nema sýslumaður hafi í tíma séð fyrir annarri löggæslu.

36. gr.
Um úrgangsfé úr réttum.

Úrgangsfé úr öllum réttum láta hlutaðeigandi hreppsstjórar slátra í sláturhúsi þegar að loknum réttum.

37. gr.
Um ómarkað sauðfé í réttum.

Ómerkinga alla, er koma af afréttum eða sem koma fyrir í byggð, skal reka til allra lögrétta. Þar skal vera til sérstök rétt til þess að draga þá í. Réttarbændur skulu gæta þeirra á meðan á réttum stendur, nema öðruvísi sé um samið. Gera skal þar, með umsjón hreppstjóra, tilraunir til þess að lambamæður helgi sér ómarkaða dilka. Þeim ómerkingum, eldri sem yngri, sem enginn getur helgað sér eða sannað eignarrétt sinn á með óbrigðulum einkennum, skal slátra í sláturhúsi að loknum réttum og rennur andvirðið til réttabænda, nema öðruvísi sé um samið. Um kalineyrt fé fer sem annað óskilafé, og sömuleiðis um ómerkinga, er koma fyrir eftir veturnætur.

VI. KAFLI
Um fjármörk og marklýsingar á óskilafénaði.

38. gr.
Um fjármörk.

Til þess að geta sannað eignarrétt sinn á fénaði, þurfa eigendur að hafa lögheimil mörk á honum. Fjármörk eru: eyrnamörk, hornamörk og brennimörk. Eyrnamörk skulu vera á öllu fé, en hornamörk og eigin brennimörk því aðeins að eigendur vilji. Ekki mega menn eiga námerkt frekar en þörf gerist, og hefur sýslunefnd rétt til að kveða á um, hversu námerkt má vera.

Erfðamark ræður meira en nýupptekið mark, að öðru jöfnu. Öll eyrnamörk í sýslunni skal rita á skrá og prenta hana að minnsta kosti á 8 ára fresti. Annast sýslunefnd um það og tekur borgun fyrir hvert mark, er hún telur að nægja muni fyrir útgáfu-kostnaði. Rennur það í sýslusjóð, en hann ber kostnaðinn af prentun skrárinnar. Allir fjáreigendur skulu hafa sýslubrennimark og hreppsbrennimark á fé

sínu, eftir því sem sýslunefnd segir fyrir um, og lætur hún prenta þau í markaskránni. Skal hver fjáreigandi hafa brennimerkt hverja þá kind, sem er með hornum, áður en henni er sleppt eftir hinn fyrsta vetur, sem hún er fóðruð, með brennimarki þess hrepps, sem hann býr í. Ekki má taka upp mörk né auglýsa mörk þeirra, sem flytja inn í sýsluna, án leyfis sýslunefndar eða þess manns, er hún setur til þess að hafa umsjón með mörkum milli þess að markaskrá er prentuð. Lætur markavörður auglýsa mörkin í Lögbirtingablaðinu gegn hæfilegu gjaldi frá markeiganda. Eigi má prenta í markaskrá neitt mark, sem er afeyrt, eða önnur slík soramörk. Enn fremur skal, við endurprentun markaskrár, unnið að því að enginn hafi fleiri en tvö fjármörk.

Skylt er að marka hross með eyrnamarki hverrar sveitar.

Brennimörk og hrossamörk hreppana eru þessi:

Hreppar	Brm.	Hrm.
Hrunamannahreppur	A 7	Hófbiti framan.
Gnúpverjahreppur	A 8	Gagnbitað.
Skeiðahreppur	A 9	Standfjöður aftan.
Villingaholtshreppur	A 10	Vaglskora aftan.
Gaulverjabæjarhreppur	A 11	Gagnfjaðrað.
Hraungerðishreppur	A 12	Hófbiti aftan.
Sandvíkurhreppur	A 13	Stig framan.
Stokkseyrarhreppur	A 14	Stig aftan.
Eyrarbakkahreppur	A 15	Sneitt aftan.
Selfosshreppur	A 18	Heilrifað.

Hrossamörk hreppana eru á vinstra eyra og brennimörk á vinstra horni fjárins.

39. gr.
Um markalýsingar.

Hreppstjórar skulu semja markalista yfir allt það óskilafé, sem þeir hafa látið slátra á hausti og ekki hefur spurst til eiganda að. Markalistann senda þeir til manns, sem sýslunefndin hefur tilnefnt, en hann annast um að markalistinn sé birtur í einu lagi í Lögbirtingablaðinu, eigi síðar en fyrir árslok.

40. gr.
Um meðferð á óskilahrossum.

Almenn hrossasmölun skal fara fram laugardaginn í 5. viku vetrar og óskilahrossum réttað í aukarétt hvers hrepps. Þau hross, sem ekki ganga þar út, skal hreppsnefnd koma í gæslu gegn hæfilegri þóknun, er greiðist af eiganda þeirra eða andvirði. Hreppstjóri skal þegar skrifa upp mörk á þeim og senda í þá hreppa, sem helst geta verið líkur til að hrossin séu úr. Séu þau ekki gengin út eftir 3 vikur skal hreppstjóri selja þau við almennt uppboð, er auglýst sé í víðlesnu blaði með nægilegum fyrirvara. Að sölu lokinni lýsir hreppstjóri þeim í Lögbirtingablaðinu með lit, auðkennum og marki, ef mörkuð eru. Þau óskilahross, sem finnast kunna á öðrum tíma árs, og eigandi þekkist ekki að, eða hirðir ekki um, þótt þekktur sé, má afhenda hreppsnefndinni til ráðstöfunar, og lætur hún, ef henni svo sýnist, fara með þau sem önnur óskilahross.

Um andvirði óskilahrossa, sem enginn getur helgað sér, innan þess tímamarks, sem ákveðið er í 41. gr. fer á sama hátt og andvirði óskilafjár.

41. gr.
Um útlausnarrétt og andvirðisgreiðslu óskilafjár.

Tólf vikna útlausnarfrestur er á seldum hrossum, en enginn á sauðfé. Hross falla eiganda meðan útlausnarfresturinn stendur yfir. Andvirði sauðfjár og hrossa fá eigendur allt að 10 mánuðum frá sláturdegi sauðfjár og söludegi hrossa að frádregnum öllum kostnaði.

42. gr.
Um ómarkað fé og illa markað.

Eigi þarf að lýsa ómerkingum þeim, sem fyrir koma eftir aðalréttir og skilaréttir, né heldur því fé, sem er svo kalineyrt eða brunnið á eyrum, soramarkað eða að öðru leyti svo illa markað, að markglöggir menn geta ekki gert úr markinu, og skal því slátrað sem óskilafé. En gefi eigandi sig fram og geti glögglega sannað eign sína, fær hann hana eða andvirði hennar að kostnaði frádregnum. Sama gildir um ómörkuð eða illa mörkuð hross sem sauðfé.

43. gr.
Um leifar andvirðis óskilafjár.

Andvirði óskilafjár, sem enginn getur helgað sér innan hins ákveðna tíma og eigi hefur gengið í marklýsingarkostnað, rennur í fjallskilasjóði hreppanna, þannig að Hrunamannahreppur og Gnúpverjahreppur fá óskipt andvirði óskilafjár, sem þar kom fyrir, en andvirði þess, sem kom fyrir í öðrum hreppum á því svæði, er reglugerð þessi nær yfir, rennur í afréttarmálasjóð Flóa- og Skeiðahreppa.

VII. KAFLI
Um almenningssmalanir og millirekstra.

44. gr.
Um vorsmalanir.

Á hverju vori skal smala allan Flóa og Skeið föstudaginn í 11. viku sumars. Á sama hátt skal smala Hrunamannahrepp og Gnúpverjahrepp mánudaginn í 11. viku sumars. Þó má fresta smölun í þeim hreppum um allt að viku ef hreppsnefnd telur þess þörf.

Réttahöld geta hreppsnefndir fyrirskipað, ef það þykir henta, og ráða þá allri tilhögun þeirra. Í hreppunum skal svo oft smalað og rekið á milli, sem hreppsnefndirnar fyrirskipa, og réttir geta þær á sama hátt látið halda, ef ástæða þykir til.

45. gr.
Um óskilafé á vorin.

Allt óskilafé, sem kemur fyrir á lögboðnum smaladögum haust og vor, skal rekið til rétta. Innansveitarmenn hirða þar fé sitt, en utansveitarfé sé ráðstafað af hlutaðeigandi hreppum eða afréttarmálafélagi.

46. gr.
Um haustsmalanir.

Eftir veturnætur skal almenn smölun fara fram í öllum hreppum mánudaginn annan í vetri. Skal þá hver bóndi reka til skilaréttar allt óskilafé, sem fyrir kemur í landi hans. Um frekari haustsmalanir fer á sama hátt og um getur í 44. gr.

47. gr.
Um skil á fénaði.

Hverjum bónda ber að hreinsa vel heimalönd sín af öllum óskilum við hverja almenningssmölun vor og haust, og halda öllu fé annarra sem best til skila. Bregðist fyrirskipuð smölun hjá einhverjum, án þess að lögmæt forföll komi til, varðar það sektum. Verði einhver ber að því að smala illa heimalönd sín við almenningssmölun, hefur hreppsnefnd vald til að setja tilsjónarmann við smölun hans, eða þá að láta framkvæma hana, hvort tveggja á hans kostnað. Sé einhver svo mannfár, að hann geti ekki af eigin rammleik smalað heimaland sitt, þá er boðið er, ber hreppsnefnd að útvega honum styrk til þess, ef fáanlegur er á hans kostnað, nema því aðeins að sveitarfélagið vilji styrkja til þess ókeypis. Öll vísvitandi vanskil á fénaði varða sektum, nema þau séu svo vaxin, að þyngri refsing liggi við.

48. gr.
Um meðferð á fénaði.

Þess skal jafnan vandlega gæta, hvenær sem fé er smalað eða rekið á milli, réttað eða geymt, að fara svo vel með féð sem framast er unnt: eigi handleika það eða kvola meir en þörf gerist, eigi láta það standa inni í svelti nema sem skemmst, eigi láta vera of þröngt um það, né fara svo með það á annan hátt, sem getur hrjáð það fram yfir þörf. Allar slíkar óþarfa pyntingar ber að meta sem illa meðferð á skepnum.

49. gr.
Um óþrif í fénaði.

Ef vart verður við einhver iskyggileg óþrif eða veikindi í fénaði, skal þegar taka það frá öðrum fénaði og tafarlaust tilkynna það hreppstjóra, er þá lætur rannsaka það og segir dýralækni til, ef hætta þykir á ferðum.

VIII. KAFLI
Um rekstra á sölufé.

50. gr.
Um rekstrarmenn.

Hverjum rekstri skulu fylgja nægilega margir menn, vandaðir, duglegir og vel útbúnir. En það telst nægileg tala ef 2 menn reka allt að 100 fjár, 3 menn allt að 200 fjár og 4 menn allt að 400 fjár, og svo fleiri menn eftir líkri tiltölu, ef fleira fé er rekið í einum rekstri, en ekki mega þeir jafnframt hafa annað á hendi, ef ekki er betur mennt. Ekki mega að jafnaði vera færri en 2 rekstrarmenn, hversu fátt sem rekið er. Þó má einn maður reka, ef ekki eru reknar nema 15 kindur.

51. gr.
Um rekstrarforingja.

Hvort sem rekstrarmenn eru fleiri eða færri, skal ávallt einn vera yfirmaður, er annist um að þessum rekstrarreglum sé hlýtt, og ber hann ábyrgð á því gagnvart þeim, er kynnu að kæra, en aðgöngu á hann aftur að samrekstrarmönnum sínum, ef þeim er um að kenna. Þó hvílir ábyrgðin aðeins á hverjum einstökum rekstrarmanni, er brýtur, ef brotið er svo vaxið, að það á undir almenn hegningarlög.

52. gr.
Um rekstrarmark.

Allt fé í sölurekstrum skal vera auðkennt með ákveðnu rekstrarmarki, er sé svo glöggt, að það sjáist tilsýndar í björtu og svo traust, að það máist ekki af þótt votviðri gangi, og sé sams konar rekstrarmark á öllum kindum í sama rekstri.

53. gr.
Um áningu og áfanga.

Reka skal hægt og gætilega, æja nógu oft og hafa áfanga eigi of langa. Eigi má æja í slægjulöndum meðan heyannir standa yfir, en úr því má æja hvar sem vill utan túns, hvort heldur í byggð eða óbyggð.

54. gr.
Um vörn við því, að tjón verði af rekstrum.

Svo skal rekstrum hagað, að sem minnstur bagi verði að þeim er þau lönd eiga, sem um er rekið. Varast skal, að rekstrum lendi saman við annað fé, ef hjá því verður komist. Eigi má halda áfram með rekstra úr því er farið að skyggja til muna, nema brýna nauðsyn beri til að ná í áfanga, og aldrei úr því dimmt er orðið. Svo má aldrei leggja upp með rekstra fyrr en markljóst er orðið.

55. gr.
Um rannsókn á rekstrum.

Nú ber svo til að öðru fé lendir saman við rekstur, og skal þá stöðva reksturinn, ef á ferð er, en ella halda kyrru fyrir og eigi leggja aftur af stað með hann ef í byggð er fyrr en búið er að rannsaka hann af 2 tilkvöddum skilríkum mönnum. Getur enginn skorist undan slíkri rannsókn sem til þess er fær, og ber að gera það ókeypis, ef það tekur ekki yfir 2 klukkustundir, ella ber rekstrarmönnum að greiða þóknun fyrir, eftir úrskurði sýslumanns, ef á greinir, en aðgöngu eiga rekstrarmenn með þá borgun að eigendum fjárins, ef þeim hefur ekki verið sjálfum um að kenna.

56. gr.
Um talningu á rekstrinum.

Telja skal féð í rekstrinum hvenær sem viðstaða verður svo, að féð dreifi sér nokkuð til muna, bæði þegar staðar er numið og haldið af stað aftur. Vanti þá fé í reksturinn, skal gera aðvart um það á næsta bæ, sem að er komið, og biðja fyrir það sem vantar. En ef fleira fé er komið í reksturinn en honum á að fylgja, skal á næsta bæ, sem að er komið, rétta reksturinn og skilja það frá, sem að hefur komið, og sjá til að það komist í átthaga sína, eigendum að skaðlausu.

57. gr.
Um óleyfilega fjártöku í rekstra.

Verði einhver sannur að því, að hafa tekið fé annarra í rekstur heimildarlaust, skal hann bæta það eigendum að fullu, eftir samkomulagi eða mati óvilhallra manna, er sýslumaður tilnefnir, ef með þarf.

58. gr.
Um fjárflutninga með bifreiðum.

Sé fé flutt á bifreiðum, skal pallurinn hólfaður þannig, að eigi séu fleiri en 10—12 kindur í hólfi. Á pallinn skal bera hey eða annað það, er fær fénu fótfestu.

Skylt er að hafa a. m. k. 1 mann hjá fénu til eftirlits. Losa skal saur og undirburð af bílpöllum þar sem vænta má að sem minnst sýkingarhætta verði af slíku.

IX. KAFLI
Almenn ákvæði.

59. gr.
Um úrskurðarvald.

Í öllum þeim atriðum, sem eigi er minnst á í þessari reglugerð, en eru samkyns eða skyld að efni, skulu hreppsnefndir ráða því, er snertir þeirra eigin sveitir, þó svo, að það komi ekki í bága við landslög eða reglugerð þessa, né skerði skýlausan rétt annarra sveitarfélaga. Bera skulu hreppsnefndir þau atriði, er að þessu lúta, og þær hafa ástæðu til að ætla, að almenning varði, undir sveitunga sína, og ber þeim að taka sem mest tillit til óska almennings, ef þær eru á rökum byggðar, en skera verða hreppsnefndir úr sjálfar, ef á greinir.

Sýslunefnd ræður í þeim atriðum er hagsmunir tveggja hreppa eða fleiri í sýslunni koma í bág hverjir við aðra. Þá getur hún veitt leyfi til, að hér að lútandi mál, sem að lögum bera undir hana, séu lögð í gerð. Stjórnarráðið ræður ef í málum þessum greinir á við aðrar sýslur.

60. gr.
Um sektir og málssóknir.

Brot gegn reglugerð þessari varða 5 000.00—50 000.00 króna sektum, nema þyngri refsing liggi við. Sektarféð rennur í sveitarsjóð eða fjallskilasjóð þess hrepps, sem brot er framið í. Ef brotið er framið í afrétti, skal líta svo á, sem brotið sé í þeirri sveit eða sveitum, sem afréttinn eiga.

61. gr.

Fjallskilareglugerð þessi, sem sýslunefnd Árnessýslu hefur samþykkt, staðfestist hér með samkvæmt sveitarstjórnarlögum nr. 58 29. mars 1961 og 3. gr. laga um afréttarmálefni, fjallskil o. fl. nr. 42 12. maí 1969 til þess að öðlast gildi frá og með 10. september 1975 og birtist til eftirbreytni öllum þeim, sem hlut eiga að máli.

Með reglugerð þessari er úr gildi numin fjallskilareglugerð fyrir hreppana milli Þjórsár og Hvítár (Ölfusár) og þær jarðir í Biskupstungnahreppi, er liggja sunnan Hvítár í Árnessýslu, nr. 162 frá 8. september 1953.

Landbúnaðarráðuneytið, 2. september 1975.

Halldór E. Sigurðsson.

Ragnheiður Árnadóttir.

Stjórnartíðindi B 35, nr. 374—380. Útgáfudagur 9. september 1975.